

Олексій Борисов
(**Чернігівський національний педагогічний університет**
ім. Т.Г. Шевченко)

ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ФРЕЙМОВИХ СТРУКТУР КОНЦЕПТІВ CHAT/ЧАТ, BLOG/БЛОГ, FORUM/ФОРУМ БРИТАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНІЧНОЇ СВІДОМОСТІ

***Summary.** The contrastive research carried out in the frame of cognitive linguistics methodology is devoted to the problem of electronic genres conceptualization in British and Ukrainian national conscience. The difference and similarity of CHAT/ЧАТ, BLOG/БЛОГ, FORUM/ФОРУМ conceptualization are established.*

***Key words:** concept, frame, electronic genre, chat, blog, forum.*

Сучасні когнітивно-дискурсивно орієнтовані студії активно вивчають механізми перебігу комунікації в електронному форматі міжособистісної взаємодії [1; 2; 3; 4; 5 та ін.]. Інтернет-середовище є не лише важливим джерелом інформації, але й звичайним та простим способом спілкування. Комп'ютерні технології періодично відкривають нові можливості інтеракції людей, а тому кількість мовленнєвих жанрів постійно змінюється. Жанри або дискурсивні формати Інтернету – *типові форми мовлення, які представляють деякий новий функціональний стиль мови* [6, с. 252]. Для їх опису синонімічно вживаються такі терміни, як *Інтернет-жанр, гіпержанр, електронний, віртуальний, дигітальний, цифровий, медійний жанр* [2].

Для аналізу нами беруться дискурсоутворюючі неканонічні жанри високого та середнього ступеня інтерактивності – *чат, форум та блог*, які можна знайти у вільному доступі в Інтернет та які грають вагомую роль у сучасних британському та українському комунікативному просторах.

Зіставлення різнотематичних діалогів вказаних жанрів в аспекті їхньої концептуальної структурації, яка зумовлює їхні типові зовнішні прояви, здійснюється *вперше*, що зумовлює *новизну* цього дослідження. *Мета* статті полягає у зіставленні концептуальних структур знання про етнічно зумовлені електронні взаємодії, які відбуваються у форматах чату, блогу та форуму. *Матеріалом* слугували британські та українські діалоги, вилучені з етнічних чатів, блогів, форумів та присвячених тематиці особистого життя, освіти, політики, фінансів, економіки, мас-медіа, спорту, мистецтва, здоров'я. У науковій розвідці було використано методи індукції, дедукції, зіставний та описовий метод, метод концептуального моделювання, інтерпретативний метод.

В основі концептів *CHAT/ЧАТ*, *BLOG/БЛОГ*, *FORUM/ФОРУМ* лежить прототипова акціонально-посесивна фреймова структура знання, яка зазнає етнічного смислового та структурного варіювання, що фіксується як лексикографічними джерелами, так і відповідними комунікативними ситуаціями.

За даними словників, інтеракції, представлені даними концептами, відбуваються непрямо, а за посередництва інструменту, який забезпечує їхнє протікання – комп'ютер (слот ЩОСЬ1: інструмент (*computer*)), пор.,

1) *chat* – the online exchange of messages in real time with one or more simultaneous users of a computer network [10] та *чат* – засіб для швидкого обміну текстовими повідомленнями між користувачами інтернету в режимі реального часу [7];

2) *blog* is a regularly updated website or web page, typically one run by an individual or small group, that is written in an informal or conversational style [10] та *блог* – веб-сайт, основний зміст якого записи, статті або інші форми даних, що регулярно додаються [9];

3) *forum* – an Internet site where users can post comments about a particular issue or topic and reply to other users' postings [10] та *форум* –

Інтернет-ресурс або форма спілкування на сайті, який пропонує набір тематичних розділів для обговорення [8, с. 277].

Типи взаємодій, фіксовані концептами *CHAT/ЧАТ*, не передбачають спілкування на певному Інтернет-сайті, що структурується інваріантною фреймовою структурою; інші концепти характеризуються більш складною структурацією, оформленої трьома субфреймами: [ЩОСЬ1: ціле/причина (*site/сайт*) має СТІЛЬКИ ЩОСЬ2: частина/причина (*posting / запис/ стаття*)/(ЩОСЬ3: частина/результат (*posting/comment/ запис/ стаття*))], хоча у фреймах *BLOG* та *БЛОГ* фрагмент фрейма [ХТОСЬ2: пацієнс/агенс (*user / користувач*) діє ТАК1 (*вербально/невербально*) з результатом ЩОСЬ10: частина/результат (*запис/стаття*)], який формує третій субфрейм не є висвітленим. До того ж, тільки *BLOG/БЛОГ* фіксують знання про темпи оновлення сайту (слот ТАК2: спосіб (*regularly/регулярно*)), а виключно *BLOG* містить інформацію про тональність спілкування (слот ТАК3: спосіб (*in a friendly way*)). Іншими відмінними ознаками концептів *CHAT/ЧАТ* є слот ТАК2: спосіб (*simultaneously / швидко*), який виявляє темп протікання інтеракції, а також слот ЩОСЬ2: знаряддя (*програма*), який акцентує увагу на тому, що чат є програмою, що забезпечує можливість обмінюватися повідомленнями. У свою чергу, лише концепти *FORUM/ФОРУМ* відбивають наявність тематичних рубрик, які пропонують можливість їхнього обговорення, хоча лексикографічне представлення концепту *FORUM* таке, що в ньому до слоту ЩОСЬ8: частина (*topic/issue*) не має кількісного слоту СТІЛЬКИ.

У проаналізованому матеріалі були додатково виявлені такі подібності та відмінності:

1) у фреймах наповнення слоту (діє) ТАК1 (*вербально / (невербально)*) передбачає широке застосування можливостей графіки, різнотипних малюнків, аудіо та відеоматеріалів тощо; крім того, слот ТАК3, який представляє манеру спілкування, наповнюється інформацією про формальний та неформальний стиль поведінки з можливими конфліктними відтінками їхнього здійснення;

2) у фреймах *BLOG* та *БЛОГ* висвітлюються пропозиції [[ТУТ1/ЗАРАЗ ((не)онлайн)] ХТОСЬ2: пацієнс/агенс (*user/користувач*) [діє ТАК1 (*вербально/невербально*)] з результатом ЩОСЬ10: частина/результат (*запис/стаття*)], фіксуючих активність читачів, які читають онлайн-щоденник;

3) в усіх фреймах актуалізується інформація про кількість та якісні ознаки актантів ситуації взаємодії [ХТОСЬ: агенс/пацієнс (*користувач*) є СТІЛЬКИ/ТАКИЙ];

4) у концепті *FORUM*, поряд з *ФОРУМ*, слот СТІЛЬКИ приєднується до слоту ЩОСЬ8: частина (*topic/issue*), відбиваючи наявність низки тематичних рубрик для обговорення;

5) у фреймах *CHAT/ЧАТ*, *BLOG/БЛОГ*, зокрема за посередництва слотів ТОДІ1 (*спочатку*) ТОДІ2 (*потім*), ТОДІ3: (*в кінці*) представлена реалізація можливостей комунікантів реагувати на будь-яке попереднє повідомлення будь-якого учасника взаємодії.

На основі вищезазначеного стає можливим схематично побудувати загальний фрейм МЖ **електронного формату** спілкування: [[ТУТ/ЗАРАЗ ((не)онлайн)] ХТОСЬ1: агенс/власник (*користувач*) [діє ТАК1 (*вербально/невербально*)] / ТАК2 (*regularly/регулярно*) / ТАК3 (*формально/неформально*) [за посередництва ЩОСЬ1: інструмент (*комп'ютер*) [ТОДІ1: час (*спочатку*)]] створює [ТАКИЙ (*updated/поновлюваний*) ЩОСЬ6: результат/об'єкт/власність/ціле (*вебдок*) [вказує на СТІЛЬКИ3 ЩОСЬ7: об'єкт/ціле (*вебдок*)]] ([має СТІЛЬКИ3 ЩОСЬ8: частина (*topic/issue/тема*)]) **впливає** на СТІЛЬКИ ТАКИЙ ХТОСЬ2/ХТОСЬ3: пацієнс/агенс з результатом [діє ТАК2 (*вербально/невербально*) [за посередництва ЩОСЬ1: інструмент (*комп'ютер*)] [ТОДІ2: час (*потім*)] / [ТОДІ3: час (*в кінці*)] на СТІЛЬКИ ТАКИЙ ХТОСЬ3/ХТОСЬ2: пацієнс] [ТАК: *оцінка*]].

Перспективою подальших розвідок є порівняння досліджених фреймових структур концептів жанрів електронного спілкування зі структурами концептів жанрів усного природного формату людської взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галичкіна Е. Н. Специфіка комп'ютерного дискурса на англійському і руському мовах (на матеріалі жанру комп'ютерних конференцій) : дисс. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Е. Н. Галичкіна ; Астраханский государственный педагогический университет. — Астрахань, 2001. — 212 с.
2. Горошко Е. И. Изучение электронного дискурса в судебном речеведении [Электронный ресурс] / Е. И. Горошко. — Режим доступа : <http://www.textology.ru/article.aspx?aId=44>.
3. Лутовинова О. В. Лингвокультурологические характеристики виртуального дискурса : автореф. дис. ... докт. філол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / О. В. Лутовинова ; Волгоградский государственный педагогический университет. — Волгоград, 2009. — 39 с.
4. Усачёва О. Ю. Пространственно-временные компоненты веб-коммуникативных событий интернет-диалога и их представление в структуре дискурса / О. Ю. Усачёва // Вестн. Волгогр. гос. ун-та. — Сер. 2, Языкозн. — 2011. — № 1 (13). — С. 85—91.
5. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси / С. Г. Чемеркін. — К. : Інститут української мови НАН України, 2009. — 240 с.
6. Kononenko I.S. Pragmatic Aspects of Internet Communication: Towards Websites Genre Models / I.S. Kononenko // Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии: По материалам ежегодной Международной конференции «Диалог» (Бекасово, 4–8 июня 2014 г.). — Вып. 13 (20). — М. : Изд-во РГГУ, 2014. — С. 251-261.
7. Словник термінів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://sss.co.ua/products/simplestore/informaciini-materiali/slovník-terminiv>.
8. Тлумачний словник з інформатики / Г.Г. Півняк, Б.С. Бусигін, М.М. Дівізінюк та ін. — Д., Нац. гірнич. ун-т, 2010. — 600 с.

9. Eslovnyk. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. — Режим доступа : <http://eslovnyk.com/блог>.

10. Oxford Dictionaries [electronic resource]. — Access mode : <http://www.oxforddictionaries.com>.